

Hocam Prof. Dr. Hüseyin Aydın

Yaşar Aydınlı

Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Felsefesi Ana Bilim Dalı
Bursa/Türkiye
aydinliya@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-1073-7730>

Bereketli ve nitelikli bir ömrü geride bırakarak 15.08.2021 tarihinde vefat eden Hocam Prof. Dr. Hüseyin Aydın'ı seksenli yılların başlarında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde lisans öğrencisi iken tanıdım. Üniversitemize Ankara Üniversitesinden Doçent olarak intikal etmişti. Öğrencilik yıllarımda bende bıraktığı izlenim şudur: Büyük bir ciddiyet içerisinde ve derin bir samimiyetle ders yapardı. Dersin hiçbir dakikasını heba etmezdi ve bu konuda çok hassastı. Saygılı olma ilkesine çok önem verirdi. Bizden sadece saygı duymayı değil, bunu göstermemizi de isterdi. Sınıfa girdiğinde herkesin ayağa kalkmasını beklerdi ve herkes ayağa kalkardı. Şimdilerde unutulmuş olan bu güzel uygulama bizim öğrencilik yıllarımızda hâlâ hayattaydı. Hoca sınıfa girdiğinde öğrenci hocaya ve dolayısıyla ilme hürmetini ayağa kalkarak fiile dökerdi. Hocamızın dersleri, tavizsiz olarak uyguladığımız bu ritüelle başlardı. Hocamız bizi birey olarak görürdü ve isminizle hitap ederdi, hatta isimlerimizin sonuna “bey” ve “hanım” ifadelerini ilave etmeye de özen gösterirdi. Dersler genelde takrir usulüyle ve bir plan çerçevesinde yapılırdı. Hocamız her zaman kürsüde hazır bulunan notlarla bağlantılı olarak dersini yapardı, işlenmesi gereken şeyleri işlerdi, meselelerin varsa güncelle bağlantılarına temas ederdi, deneyimlerini aktarırdı, soru sorardı ve soruları cevaplandırır ama asla konuyu dağıtmazdı.

Hocamız bize yabancı olduğu şeylerden yine pek aşına olmadığımız bir üslupla bahsederdi. Sadece kullandığı dil, terminoloji ve söylem değil, çok önem vererek üzerinde durduğu konular da farklıydı, bağlamsal olarak ilgi ve bilgi alanımızın dışındaydı. Ayrıca hem derslerde işlenen konulara hem de genel olarak meselelere yaklaşım tarzı, bakış açısı farklıydı. Bu nedenle yer yer hariçten konuşan biri olarak görünürdü ve görülürdü. Bunun bir neticesi olarak da, yeni ve farklı olana gösterilen direnç zaman zaman ona da gösteriliyordu; hem aşağı katmanlarda hem yukarı katmanlarda.

Geliş Tarihi/Received Date: 15.12.2021

Kabul Tarihi/Accepted Date: 18.12.2021

Vefa Notu /Tributary Note

Atıf/Citation: Aydınlı, Yaşar. “Hocam Prof. Dr. Hüseyin Aydın”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/2 (Aralık 2021), 667-672. <https://doi.org/10.51447/uluifd.1039971>

Ben Hocamın derslerini felsefeye meraklı birisi olarak büyük bir ilgi ile ve haz duyarak izlerdim. Gerçekten dersler yüksek kalitede yapılırdı; dersin işleniş tarzı, anlatım üslubu ve kullanılan dil olağanüstüydü. Hocamızın konuşmasında dil bakımından yanlış kurulmuş bir cümleye rastlamak neredeyse imkânsızdır. Çünkü kelimeleri, yansımalarını muhatabın da müşahede edebileceği büyük bir emekle seçerdi ve asla gelişigüzel konuşmazdı. Hocamızın çok iyi bir konuşmacı olduğunu ve hem Türkçeyi hem de felsefenin dilini büyük bir ustalıkla kullandığını ve bu yönünü kendisini tanıdığım günden beri hayranlıkla izlediğimi özellikle belirtmek isterim.

1984 senesinin son aylarında fakültemize araştırma görevlisi olarak atandım ve yüksek lisans derslerine başladım. Öğretim üyesi sayısı az olduğu için fakültemizde tek bir yüksek lisans programı açılmıştı; bütün öğrenciler ana bilim dalı ayrımı olmaksızın aynı hocalardan ders alıyordu. Dolayısıyla o dönemin hemen hemen bütün asistanları felsefe derslerinde Hüseyin Aydın hocayı dinleme ve tanıma şansına sahip olmuştu. Aristoteles'in *Metafizik* adlı eseri çerçevesinde yapılan derslerin dönemin öğrencileri üzerinde önemli etkiler yarattığını hepimiz biliriz.

Hoca-öğrenci ilişkileri bağlamında İslam felsefesi ana bilim dalının birçok kişi tarafından örnek gösterildiğine şahit olmuşumdur. Hocamızla sadece resmi dersler çerçevesinde değil, ders dışı faaliyetlerde de uzun yıllar insicamlı ve düzenli çalışmalar yaptık. Çalışma halkasında Enver Uysal, Hidayet Peker ve düzenli olmamakla beraber İsmail Çetin yer alırdı. Ana bilim dalının asistanları yüksek lisans ve doktora derslerinin demirbaş öğrencileri idi. Her yıl öğrenciler değişirdi ama biz hep orada olurduk. Hocamız bu konuda çok duyarlıydı, bu işin arkasına düşerdi, takip ederdi; dolayısıyla biz de derslere katılmayı vazife addederdik. Sadece lisansüstünde değil, lisansta da derslere katılırdık; hem dersi dinler not alırdık hem de derste cereyan eden tartışmalara katılırdık; Hocamızın nezaretinde ders yaptığımız da olurdu.

Şunu özellikle belirtmek isterim ki, Hocamız akademik meselelerde farklı görüşte olmamızdan, kendisine itiraz etmemizden asla rahatsızlık duymazdı. Bu konudaki hoşgörüsü o kadar genişti ki, henüz ibtida safhasında olduğumuzu unutarak lisans derslerinde öğrencilerin önünde bile farklı görüş bildirme cüretini gösterirdik. Mesela Hocam, Fârâbî'nin deist olduğuna kaildi; ben ise vahiy ve peygamberliği insan felsefesinin merkezi konularından birisi hâline getirmiş olması hasebiyle teist olduğunu düşünürdüm. Ben hâlâ bu düşünceydim muhtemelen Hocam da kendi görüşünde. İlginç olan şey şudur ki, yıllar sonra karşılaştığım bazı mezun arkadaşlar bana sınıfta Hocamla aramızda geçen bu tartışmayı hatırlatarak Hocamızın fikir hürriyetine verdiği önemi takdirle karşılamış olduklarını ifade etmiştir.

Hocamız bizi görmezse rahat edemezdi, bizi arardı ve eğer okuldaysak mutlaka her gün görüşürdük. Bunu bilerek biz de kendisi gibi mesaiye uyar ve devam konusunda gerçekten titiz davranırdık. Fakülteden ayrılmamızı gerektirecek bir durum olduğunda mutlaka izin alırdık. Hocamızın sadece okul içerisinde değil, okul dışında

da varlığını hissettiğimiz ve zaman içerisinde özümsemişimiz, benimsediğimiz bir tesiri vardı üzerimizde. Gerçekten Hocamız hem akademisyen olarak hem de kişi olarak bizi derinden etkilemişti. Diyebilirim ki, o, her zaman hayatımızın bir parçası olmuştur. Bizi bir baba şefkati ile sevdiğini içimizde hissederdik. O bizi severdi ve biz de ona içimizden coşan bir duygu ile saygı duyardık. Dolayısıyla ilişkilerimiz hocalık-asistanlık işlerinden ibaret değildi. Biz Hocamızın bankalara, devlet dairelerine, esnafa yönelik özel işlerini de zaman zaman takip ederdik ve bundan asla rahatsızlık duymazdık. Aynı şekilde Hocamız da bizim özel sayılabilecek işlerimiz zaman ayırırdı. Her zaman yad ettiğim bir olaydır: Hocamız kampüs içindeki lojmanlarda kalırdı. Hastaneden telefonla randevu almanın henüz icat edilmediği dönemlerde, yani asistanlık yıllarımızda muayene olmak için sabahın erken saatlerinde hastaneye gidip ilgili polikliniğin kapısına asılan alelade kağıda adımızı yazarak sıraya girmemiz gerekiyordu. O yıllarda üniversiteye ulaşım imkânları da çok sınırlıydı. Hele erken saatlerde özel aracınız yoksa bu neredeyse imkânsızdı. İşte bu zor şartlarda Hocamız işlerimizi kolaylaştırırdı; sabah namazını kıldıktan sonra hastaneye inip listeye adımızı yazarak bize sıra alırdı. Bu örnek, Hocamızla aramızdaki ilişkinin mahiyetini her hâlde yeterince göstermektedir.

Hocamızın kişilik özellikleri bakımından benim de her zaman örnek almaya çalıştığım bir yönü şudur ki, ne olursa olsun insana iyilik yapmaktan, iş görmekten, sorun çözmekten tab'an haz duyardı. Bu yönde kendisine yapılan başvuruyu kendi işi gibi benimser ve takip ederdi. Dolayısıyla hem öğretim elemanı olsun personel olsun fakültemizden hem de toplumun diğer katmanlarından yardımseverliğine muhatap olmuş pek çok insan vardır.

Ders dışı etkinlikler çerçevesinde yıllarca metin okumaları yaptık; hem Türkçe, hem Arapça metinler meşk ettik. Odada demlenen ve Hocamızın vazgeçilmezlerinden biri olan ve yanlış hatırlamıyorsam Alman yapımı olan yaşlı termosundan servis edilen çaylar eşliğinde yapılan derslere Hocamızın hayat dersi olarak değerlendirilebilecek öğütleri, deneyimleri, anıları ve eleştirileri eşlik ederdi. Arapça metin okumalarına zaman zaman Arapça hocalarımız davet edilirdi. Hulusi Kılıç ve daha çok Mehmet Yalar beylerden oldukça istifade ettiğimizi müteşekkiren belirtmek isteriz. Derslerde yeri geldiğinde telefon marifetiyle bilgi alınır. Hocamız “bilmiyorum” demekten asla çekinmezdi ve biz bir “hoca”nın her şeyi bilmediğini ondan öğrendik. Bilmediği konuları asistandan profesöre kadar herkese hiç çekinmeden sorardı, öğrenirdi ve not ederdi. Bitmek tükenmek bilmeyen bir öğrenme arzusu vardı.

Hocamızın, çocukluk yıllarından itibaren yaşadıklarını ilk günkü tazelikte koruyan çok güçlü bir hafızası ve çok geniş bir hatıratı mevcuttur. Çocukluğu, hafızlık yılları, İmam Hatipte öğrencilik dönemi, Diyanette yaptığı görevler, enstitü ve felsefe bölümündeki öğrenciliği çerçevesinde üniversite eğitimi; Almanya ve Irak'ta geçen zamanlar; hocalar, olaylar ve ilişkiler; çok zengin ve maceralı bir hayatın bütün izlenimleri çok canlı bir biçimde Hocamızın zihninde her an sunulmaya hazır paketler hâlinde muhafaza altındadır. Bana göre bunun mühim sebeplerinden biri

Hocamızın, yaşadığı şeyleri, üzerinde yeniden ve yeniden düşünerek, nedensel bağlantılarını irdeleyerek deneyime dönüştürme ve aktarılabilir bilgi formlarına sokma hususundaki yüksek başarısıdır. Bu özelliği onu, hikayecinin can sıkıcılığın-
dan uzaklaştırarak merakla dinlenen filozofun konumuna yükseltmektedir.

Hocamız insanı çok iyi tanırdı ve her zaman insan üzerinde dururdu. Ana konu-
su insandı. İnsana ilişkin tahlillerinin insan tasavvurumuzun oluşmasında, gelişme-
sinde çok büyük katkısı vardır. İnsanı anlatırken genellikle soyut düzlemin ideal
insanından değil, şuradaki insandan yola çıkardı, onun yaptıklarını tahlil eder ve
felsefi antropoloji çerçevesinde derin değerlendirmelerde bulunurdu. Diyebilirim
ki, pek çok konuda insanla aramızdaki perdeyi kaldırdı ve biz gerçekte insanın ne
olduğunu görme yoluna onun sayesinde girdik. İnsanı çok iyi tanıdığı için her dü-
zeyden insanla ilişki kurma konusunda çok başarılıydı ve toplumun her tabakasın-
dan çok sayıda insanla teması vardı. İletişim imkânlarının postaneyle sınırlı olduğu
dönemlerde, özel günlerde yüzlerce insana tebrik gönderirdi.

Bilindiği üzere fakültemizde felsefe çalışmalarının temelini Hocam Prof. Dr. Hü-
seyin Aydın atmıştır. Adında felsefe tabirinin geçtiği ana bilim dallarını kuran ve
bugüne kadar bu alanlarda ders veren hocaların tamamını büyük bir gayret ve
emekle yetiştiren Hocamızın, aynı zamanda diğer ana bilim dallarında çalışan pek
çok hocanın üzerinde de emeği vardır. Hocamızın fakültemizde akademik tavrın,
bilimsel bakışın ve bilim dilinin oluşup gelişmesinde önemli bir konuma sahip ol-
duğu herkesin malumudur. Bu çerçevede seminer çalışmalarına özel bir önem at-
fettiğini, bu mekule çalışmaların yerleşik hâle gelmesi için çok çaba harcadığını
özellikle belirtmek gerekir. Birbirimizi tanıma noktasında ortak çalışmayı teşvik
eden Hocamız fakültede yapılan seminer çalışmalarına, ilmî etkinliklere mutlaka
katılırdı, konuşmacıları dikkatle dinlerdi, soru sorardı ve not alırdı. Hocam Prof. Dr.
Hüseyin Aydın, hoca-asistan ilişkilerinin sıkı bir hiyerarşi içerisinde yürütüldüğü
akademik gelenekleri hem İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden hem A.Ü.
İlahiyat Fakültesinden tanıyordu ve bu geleneklerin içerisinde yetişmişti. Fakülte-
mizde de söz konusu akademik geleneklerin uygulamalarını hayata geçirmek için
gayret sarf etti ve yer yer ısrarcı oldu. Bir alışkanlığı terk etmek gibi bir şeyi alış-
kanlık hâline getirmek de kolay değildir. Yoğun çaba sarf ederek başlattığı akade-
mik etkinliklerin çoğu maalesef akim kaldı.

Hocam pek çoğumuzun bir şekilde irtibatlı olduğu Kuran kursu geleneğinin ya-
şayış formlarına sahipti ve bu geleneğin gereklerini yapar, alışkanlıklarını sürdür-
dü. Lüks ayakkabılarının içerisinde el örgüsü yün çorap giyiyor olmasından,
çalışma odasında kaylule yapmasından atlet değiştirmesine ve olmadı asistanından
sırtına havlu yerleştirmesine istemesine kadar söz konusu geleneğin izlerini Hoca-
mızda müşahede ederdik. O, dinî meselelerde, haddizatında, geleneksel bir din
adamının ruhunu taşıyordu. Dinî hassasiyetleri her daim ön plandaydı ve asla libe-
ral-laik bir bakışa sahip değildi. Dinin geleneğe mal olmuş konularını pek tartışma-
ya açmazdı ve onları olduğu gibi kabul ederdi. İbadetler konusunda çok titizdi.
Türkiye’de imam-hatip okullarının üstlenmiş olduğu işlev ve gerçekleştirdiği dö-

nüştürücü etki üzerinde çok dururdu. Kendisini her zaman imam-hatip neslinin bir neferi olarak görürdü. İmam-Hatip mezunlarının ülke yönetiminde yüksek makamlara gelmesini büyük bir sevinç ve mutlulukla karşılardı, duygulanırdı. Üniversitemizde A. Saim Kılavuz hocamızın rektör yardımcısı olmasını da bu bağlamda değerlendirmiş ve gerçekten çok mutlu olmuştu. Kendisi de hafız-ı kelam olup, hafızlık müessesesine çok önem verirdi; hafızlığı ilahiyat sahasında çalışanlar için büyük bir avantaj olarak görürdü. Arabasıyla bir yerden bir yere intikal ederken mesafeye göre bazan ayetülkürsi bazan yasin-i şerif okurdu. Hatta önce bize teklif ederdi. Fakat bu teklif kesinlikle ısrarcı bir tonda yapılmaz ve biz daha olumsuz görüşümüzü net olarak ifade etmeden Hocamız besmeleyi çekerdi.

Dönemsel şartlar ve Hocamızın yönetmeye ilişkin eğilim ve arzusu onu dekanlık makamına kadar yükseltti; ilk ilahiyatçı dekan olarak fakültemize hizmet etme fırsatı buldu; camimizin inşası başta olmak üzere mekâni iyileştirmelerde bulunduğu gibi, kurumsal kimlik kazanma, akademik yapılanma ve üniversite ile temas ve entegrasyon konularında da hiç kuşkusuz unutulmaz katkılar sağladı; fakültemizi Türkmenistan İlahiyat Fakültesi ile irtibatlandırarak bizi ilk olarak uluslararasına açmış oldu. Sonra gelen dekanlar onun gösterdiği özgüveni örnek aldı, onun açtığı yolda bugüne kadar emniyetle yürüdü.

Hocamızın tuttuğunu koparan ve asla pes etmeyen bir mizaca sahip olduğunu, onu tanıyan herkes bilir. Mücadele etmekten, çatışmaktan çekinmezdi, tek başına kalsa da doğru bildiği şeylerin arkasında ısrarla dururdu ve asla vazgeçmezdi. Şayet fakültemizde bu özelliklere sahip başka hocalar da bulunmamış olsaydı, kurumumuzda yönetim noktasında bir dönem cereyan eden ve burada zikri gerekmeyen birtakım nahoş hadiseler veya onların önemli bir kısmı herhâlde vuku bulmazdı. Ama şimdilerde lüzumsuz gibi görünen ve olumsuz terimlerle nitelendirilen bu hadiselerin, eleştirel bakışı geliştirmek suretiyle görüşleri tashih ederek fakültemizin kurumsal şahsiyet kazanma sürecinde müspet katkı sağladığı da ifade edilmelidir.

Şunu da teessüfen belirtmek isterim ki, yöneticilik Hocamızla yapageldiğimiz ortak ilmî çalışmaları tamamen yok etmedi ama büyük ölçüde sekteye uğrattı. İdari işlerin yoğunluğu, zamanın getirdiği sıkıntılar, dönemin zor şartları, akademik çalışmalar bağlamında Hocamızla öğrencileri arasında bir duvar ördü; bu durumdan hem kendisinin hem de asistanlarının olumsuz etkilendiğini söyleyebilirim. Yöneticiliğin akademik çalışmaları aksattığından Hocamız da zaman zaman şikayetçi bir dil ile bahsederdi, pişmanlık duyduğu da olurdu. Hocamız hep çok iyi başladığından ama aynı iyilikte devam etmediğinden söz ederdi. Ankara'da kalmasının kendisi için daha verimli sonuçlar doğurabileceğini düşünürdü. Hatta Ankara'dan, başkentten Bursa'ya gelme kararının nihai planda yanlış olduğunu, merkezden taşraya gelişinin doğaya da aykırı olduğunu ifade ederdi. Ama yaşananlar belki de yaşanması gerekenlerdir, bilemiyoruz. Şunu rahatlıkla ve büyük bir memnuniyetle ifade etmek isterim ki, Hocamızın Bursa'yı teşrifi hem bizim açımızdan hem de kurumumuz açısından hayırlı ve bereketli sonuçlar doğurmuştur. Şunu da belirte-

lim ki, her şeye rağmen, her hâl ve şartta Hocamızın ilmî-felsefi merakları her zaman diriliğini muhafaza etmiştir ki, emeklilikten sonra yaptığı yayınlar da bunun bir kanıtıdır.

Tekrar mülaki olmak temennisiyle Allah rahmet eylesin.